

Datum
2024-02-22Dnr/Beteckning
TSG 2023-8906Ert datum
2023-12-21Er beteckning
Fö2023/01998

Försvarsdepartementet
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Kopia till
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Uppdrag om åtgärdsförslag inom det civila försvaret inför nästa försvarspolitiska inriktningsproposition

Sammanfattning

Av förslagen i Försvarsberedningens delrapport Kraftsamling – inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret (Ds 2023:34) bedömer Transportstyrelsen genomförbarhet i frågor om regelgivning och uttag av information ur register.

Förslag om regelöversyn kräver dock utökade medel för att kunna genomföras.

Förslagen som berör Transportstyrelsens roll som registermyndighet avseende uttag för förfogande av fordon, fartyg och luftfartyg pågår i viss utsträckning.

Transportstyrelsen uppmärksammar att utvecklingen av cybersäkerhet och digitalisering behöver omhändertas inom totalförsvaret, exempelvis genom att belysa Program 2032 och dess möjliga roll i totalförvarsarbetet.

Transportstyrelsens synpunkter

Följande förslag bedöms beröra Transportstyrelsen:

1. ”Försvarsberedningen anser att tillgången på sjötransporter under höjd beredskap behöver säkerställas så långt som möjligt. Detta arbete behöver göras i nära samverkan med näringslivet. Beredskapsmyndigheter bör också överväga behov av transportresurser vid höjd beredskap och anmäla sina eventuella behov till den myndighet som beslutar om uttagning, det vill säga Försvarsmakten, när det kommer till fordon och fartyg samt Transportstyrelsen när det kommer till luftfartyg.” (sid 224)
2. Avseende ett Nato-medlemskap: ”Försvarsberedningen konstaterar att det kommer att krävas en regelöversyn och regelsamordning med

berörda allierade stater avseende transporter av allierade förband och materiel till och från Sverige och på svenskt territorium.” (sid 218)

3. ”Försvarsberedningen föreslår därför att sektorsansvariga myndigheter och civilområdesansvariga länsstyrelser tillförs föreskriftsbemyndigande. De sektorsansvariga myndigheterna ansvarar för att samordna åtgärder inom sektorn på central nivå och för att tillse att dessa åtgärder är samordnade med de åtgärder som vidtas av andra beredskapsmyndigheter inklusive civilområdena och länsstyrelser samt Försvarsmakten”...”Hur ett sådant föreskriftsbemyndigande avvägs mot andra aktörers ansvarsområden behöver utredas. Den exakta utformningen och avgränsningen av ett sådant föreskriftsbemyndigande behöver analyseras vidare.” (sid 126)

Genomförbarhet gällande övriga transportfrågor bör bedömas av övriga beredskapsmyndigheter inom transportområdet.

- 1) Transportstyrelsen har rutiner för uttag av fordon, fartyg och luftfartyg framtagna eller under utveckling. Förslaget om uttag är därmed pågående och bedöms genomförbart.

Transportstyrelsen understryker dock att dessa uttag bara skapar information för *viss* del av planeringen. Behovet av personal med rätt behörigheter för att bemanna de uttagna fordonen och fartygen är inte reglerat och därigenom säkerställt på motsvarande sätt som för de faktiska farkosterna.

Transportstyrelsen anser att det behövs en helhetssyn på systemnivå som inkluderar människor, verkstäder samt plan för underhåll och reparation. Transportstyrelsen arbetar för närvarande med en rapport avseende omfattningen av svenska sjömän i olika befattningar för att kunna bistå med sådan kompetens i arbetet med att säkerställa Sveriges transportbehov. Om bemanningskapaciteten skulle visa sig vara för låg för att täcka transportbehovet, kan det inte uteslutas att vissa politiska ställningstaganden kan komma att behövas. Det kan till exempel vara incitament för att sjömän ska kunna bibehålla sina behörigheter trots att de lämnat sjömansyrket samt framtagande av repetitionsutbildningar alternativt införande av civilplikt.

Transportstyrelsen noterar att det finns tankar kring personalförsörjning i departementspromemorian (avsnitt 7.2). Det saknas dock förslag på hur kompetens inom totalförsvaret kan inventeras för att därefter matchas med de krav på behörigheter som framgår av Transportstyrelsens system kopplat till sjöfart, luftfart, väg- och järnvägskompetenser. En matchning behövs för att få en helhetsbild av kapaciteten inom de olika trafikslagen.

Rutiner för förberedelse för uttag av fartyg ska finnas, men det saknas motsvarande rutiner för uttag av sjömän. Detsamma gäller för samtliga trafikslag, det vill säga att koppling saknas mellan fordon och behörig personal.

2) Regelöversyn och regelsamordning mot bakgrund av värdlandsstöd och Nato-medlemskap utgör nya perspektiv där omfattning, mandat och prioritet gentemot annan regelutveckling saknas.

Regelöversyn är ett av Transportstyrelsens kärnuppdrag. Myndigheten kommer att behöva mer personal för att klara att omhänderta ett utökad uppdrag inom detta område. Genomförbarheten är därför beroende av utökade anslagsmedel.

Det kommer också behövas förtydliganden i uppdrag till Transportstyrelsen avseende exempelvis mandat och prioritering mellan olika regelverk.

3) Transportstyrelsen utformar regler för hela transportsektorn och myndigheten behöver därför medverka i den utredning av föreskriftsmandatet som föreslås. Regleringen inom transportområdet är omfattande och för att belysa synergier eller konflikter behöver Transportstyrelsens sakkunniga och jurister inom samtliga trafikslag involveras.

I Transportstyrelsens remissvar på betänkandet Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25) berörs även dessa frågor. Remissvaret gäller fortfarande med tillägg att utökade anslagsmedel krävs för att klara ett utökad uppdrag inom detta område.

I något nedkortad version var Transportstyrelsens remissvar följande: Liksom i Struktur för ökad motståndskraft framhålls ansvarsprincipen som en bärande princip i Kraftsamling. Transportstyrelsen ser svårigheter med att förena ansvaret för regelgivning i vardagen med att någon annan ska föreskriva om kris och höjd beredskap. Även om det enbart ska röra frågor om beredskap. Transportstyrelsen är idag utpekad sektorsansvarig myndighet för transporter avseende NIS¹ (alla fyra trafikslagen), säkerhetsskyddslag (initialt inom sjö- och luftfart samt kommande inom övriga trafikslag och eventuellt även tillsynsansvar över andra myndigheter) samt cyber och troligen för kommande

---

¹ www.msb.se : “NIS står för The Directive on security of network and information systems - the NIS Directive. På svenska heter direktivet ”åtgärder för en hög gemensam nivå på säkerhet i nätverks- och informationssystem i hela unionen”. Kortfattat ställer NIS-direktivet krav på säkerhet i nätverk och informationssystem.”

CER²-direktivet. Reglering och tillsyn av krisberedskap utifrån dessa lagstiftningar är relativt nytt. Arbetet utgår från Säkerhetspolisens respektive Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps nationella föreskrifter, med grund i ovan nämnda EU-direktiv. De verktyg som är nödvändiga för att säkerställa transportbranschens ansvar för samhällets krisberedskap finns idag delvis i dessa regleringar och kommer att utvecklas i takt med att CER-direktivet omsätts i nationell reglering.

Transportstyrelsens ansvar omfattar också reglering av luftfartsskydd, hamn- och sjöfartsskydd samt bestämmelser och tillstånd för transporter med farligt gods för sjötransporter, lufttransporter och järnvägstransporter. Om den sektorsansvariga myndigheten ska utfärda föreskrifter³ för och prioritera verksamhet vid höjd beredskap utan att detta står i motsats till eller inverkar på ordinarie föreskriftsrätt uppfattas av Transportstyrelsen att inte följa ansvarsprincipen.

I dessa delar avstyrkte Transportstyrelsen därför betänkandets förslag 2021.

Cybersäkerhet och digitalisering

Avslutningsvis uppmärksammar Transportstyrelsen att ingen beredskapssektor fått i uppdrag att belysa genomförbarhet av förslagen avseende cybersäkerhet och digitalisering. Transportstyrelsen påminner om arbete som sker inom Program 2032 för att skapa förutsättningar kring statlig it-drift. Program 2032 skulle möjligen kunna genomföra delar av de förslag och påpekanden som försvarsberedningen ger i kapitel 14. En säker it-drift utgör en viktig förutsättning för tillgång till fordon-, fartyg- och luftfartygsregister samt register över personer med de olika behörigheter som krävs för att framföra samhälls- och totalförsvarsviktiga transporter.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Jonas Bjelfvenstam. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog säkerhetschef Peter Gustavsson och utredare Ann-Sofi Lorefält, den senare föredragande.

---

² ec.europa.eu: CER – critical entities resilience - The Commission proposes a new directive to enhance the resilience of critical entities providing essential services in the EU.

³ SOU 2021:25, 8.7 De sektorsansvariga myndigheternas ansvarsuppgifter